

Lausunto 21.7.2017

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Johdanto

Allekirjoittaneet riistanhoitoyhdistykset pitävät esitettyä lakiluonnosta tärkeänä askeleena riistahallinnon kehittämisessä. Riistanhoitoyhdistykset pitävät valitettavana, että lakiluonnos tuli lausunnon lomakauden aikana. Käytännössä tämä johtaa siihen, ettei rhy:llä ole kunnollista mahdollisuutta esittää näkemystään riistahallintolain uudistuksesta johon sisältyy huomattavia alueellisiakin eroavaisuuksia esim. toiminnanohjauksen järjestelytarpeeseen liittyen. Näkemyksemme mukaan kireä aikataulu loma-aikaan vaikeuttaa lausuntojen antamista riistanhoitoyhdistyksien toimesta.

Riistanhoitoyhdistysten toiminnan edellytysten parantaminen on ensiarvoisen tärkeää, sillä riistanhoitoyhdistyksillä on ratkaisevan tärkeä rooli riistahallinnon ja riistantutkimuksen kenttätyössä. Riistahallintolakia säädettäessä riistanhoitoyhdistysten toimintaa ei katsottu olevan tarkoituksenmukaista muuttaa. Riistahallintolain säätämisen jälkeen riistakeskuksen toiminnan kehittämisen painopiste on ollut pääosin muualla kuin riistanhoitoyhdistystoiminnassa. Tietojärjestelmiä on kehitetty, mutta henkilöstön työpanosta on pääosin siirretty valtakunnallisiin tehtäviin ja aluetyöhön tai riistanhoitoyhdistysten tukemiseen ei vastaavaa työpanosta ole pystytty osoittamaan. Tarvitaankin oleellista parannusta riistanhoitoyhdistysten toiminnan edellytyksiin ja tukemiseen, jota nyt lausunnolla oleva muutospaketti osittain korjaa.

Laki riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain muuttamisesta

Lakiluonnoksen toetutumisen edellytys on riistanhoitomaksun korotus kuudella eurolla. Samalla ehdotetaan muutettavaksi (lain 3 §) perusta määrärahalle joka on vuosittain osoitettu Suomen riistakeskukselle ja riistanhoitoyhdistyksille aiheutuviin menoihin riistakorttivaroista.

Nykyisessä laissa riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta sen 3 §:ssä säädetään, että ”Tästä määrärahasta *osoitetaan* vuosittain Suomen riistakeskukselle ja riistanhoitoyhdistyksille *valtionosuus* niiden käyttö- ja pääomamenoihin sekä metsästäjien ryhmävakuutuksesta aiheutuviin menoihin.” Uudessa ehdotuksessa sanotaan:

”Tästä määrärahasta *myönnetään* vuosittain Suomen riistakeskukselle ja riistanhoitoyhdistyksille *valtionavustus niille riistahallintolain (158/2011) 2 §:ssä ja 14 §:ssä säädetyistä tehtävistä aiheutuviin käyttö- ja pääomamenoihin sekä metsästäjien ryhmävakuutuksesta aiheutuviin menoihin. Valtionavustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001), jollei tässä laissa toisin säädetä. Suomen riistakeskuksen menot rahoitetaan kokonaisuudessaan valtionavustuksella siltä osin kuin niistä ei peritä maksuja tai toimintaan ei saada muuta rahoitusta.*” Perusteluissa todetaan, että terminologian tulisi olla yhteneväinen valtionavustuslain kanssa.

Käytännössä riistakorttimaksuista kertyneet varat on voimassa olevan lain pohjalta kokonaisuudessaan ohjattu riistahallinnon toiminnasta aiheutuvien kulujen kattamiseen. Käytännössä riistahallinnon tehtävät ovat huomattavasti lisääntyneet ja rahoitustarve on lisääntynyt toiminnan tehostamisesta huolimatta. Edelleen 3 §:ssä säädetään riistanhoitoyhdistyksille jaettavan rahoituksen jakamisperusteista. Lain sanamuoto on hyvin ympäröity. Lain perusteilla käytännön jakoa ei voi tehdä. Se tulee vaatimaan tarkkojen mittareiden ja niiden laskentasääntöjen määrittämisen. Laissa pitäisi olla maininta, mikä organisaatio

suunnittelee ja vahvistaa jaon perusteena olevat mittarit. Kun samassa pykälässä myös todetaan, että Suomen riistakeskus toimii valtionapuviranomaisena, se viitanee siihen, että riistakeskus suunnittelee yksityiskohtaiset jakoperusteet. Selvä ohje laista kuitenkin puuttuu. Laissa palvelutarve määritellään tärkeimmäksi jakoperusteeksi. Kuitenkin perusteluissa todetaan, että palvelutarve syntyy jäsenmäärästä. Pidämme tärkeänä, että yhdistys voi ennakoida tulonsa ja tällöin laissa tulisi tärkeimmäksi jakokriteeriksi nimetä jäsenmäärä, jolloin myös ymmärrettävyys paranee.

Laki riistahallintolain muuttamisesta

Riistanhoitoyhdistyksiin ei ole nykyisin helppo löytää uusia toiminnanohjaajia. Riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaus on kokonaisuudessaan sitovaa, eikä työssä käyvillä henkilöillä useinkaan ole mahdollista käyttää vapaaehtoiseen toiminnanohjaukseen niin suurta resurssia kuin työn kunnollinen järjestäminen edellyttäisi. Esteenä saattaa olla myös se, että tehtävään sopiva henkilö ei osaa kirjanpitoa eikä hänellä ole aikaa tai halua perehtyä siihen. Tämän osalta kirjanpitoa on mahdollista kuitenkin siirtää tilitoimistoihin.

Muutospaketti tarjoaa periaatteessa kaksi uutta vaihtoehtoa yhdistysten toiminnan kehittämiseksi:

1. Yhdistysten yhdistymisten avulla luodaan niin suuria yksiköitä, että niiden taloudelliset resurssit riittävät vähintään puolipäiväisen toiminnanohjaajan palkkaamiseen
2. Riistakeskus palkkaa toiminnanohjaajia, joilta yhdistykset ostavat palveluita

Kolmas vaihtoehto on, että yhdistys jatkaa entiseen tapaan. Neljäntenä vaihtoehtona voisi olla, että yhdistykset pysyvät itsenäisinä mutta palkkaavat yhteisen toiminnanohjaajan joko osa- tai kokoaikaiseksi.

Lakiluonnoksella siis mahdollistetaan toiminnanohjauksen muuttaminen ammattimaiseen suuntaan.

Käytännössä suunnittelutyö palkallisen toiminnanohjauksen järjestämisestä on vielä tekemättä.

Kumpikin yllä esitetty mahdollinen vaihtoehto edellyttää huolellista aluetason suunnittelua, jossa riistanhoitoyhdistysten tulee olla konkreettisesti mukana. Ratkaistavaksi jää myös vielä ongelmia, joihin lakiesitys ei anna ratkaisua.

Ensimmäinen on työnjohdon järjestäminen toiminnanohjaajan ollessa riistakeskuksen palkkaama.

Toiminnanohjaajan valitsee ja erottaa normaalisti riistanhoitoyhdistyksen hallitus ja se myös johtaa ja ohjaa työtä. Jos toiminnanohjaaja on Suomen riistakeskuksen palkkaama, hänen toimintaansa johtaa ja ohjaa riistakeskus. Jotta ristiriitatilanteilta vältytään Suomen riistakeskuksen ja riistahoitoyhdistyksen välille on tehtävä hyvin yksityiskohtainen ja selkeä palvelujen ostosopimus, jossa määritellään kummankin organisaation vastuut ja velvollisuudet. Yhdistyksille on myös turvattava mahdollisuus muuttaa tarvittaessa tapaa toiminnanohjauksen toteuttamisessa, jolloin palvelusopimukset on pystyttävä irtisanomaan kohtuullisessa ajassa.

Toinen riistanhoitoyhdistysten yhdistymiseen liittyvä ongelma voi edelleen muodostua (rahoituksen parantumisesta huolimatta) siitä ettei yhdistymisten toteuttamiselle löydy riittävää halukkuutta. Vaikka yhdistymiselle ei sinänsä nähtäisikään olevan esteitä, ei työlääseen prosessiin löydy vapaaehtoisuudesta halukkuutta.

Yhdistymisten ja ylipäättään riistanhoitoyhdistysten toiminnallisten kokonaisuuksien hahmottamiseksi eri alueilla tulisi tapahtua yhteistyössä alueen eri riistanhoitoyhdistysten kanssa. Suunnittelu pitäisi toteuttaa hankkeena jonka pohjalta yhdistyksillä olisi mahdollisuus harkita toimintansa tehostamista konkreettisten vaihtoehtojen pohjalta.

Käytännön riistanhoitoyhdistysten työn tehostuminen tapahtuu vain kun saadaan niiden toimijat sitoutumaan kehitykseen ja muutosprosessiin, näin varmistamaan vapaaehtoisen työn jatkuminen. Useampi malli, edellä mainittujen lisäksi toiminnanohjauksen järjestämiseksi tulisi olla mahdollista.

Muut esityksen kohdat

Lakiluonnoksen tavoitteena on lisäksi ohjata osa riistanhoitomaksun korotuksen johdosta kertyvistä varoista jatkossa maanomistajien suorittamien riistan elinympäristöä merkittävästi parantavien hankkeiden

toteuttamiseen.

Lisäksi riistavahinkolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että riistanhoitoyhdistyksien osallistumisesta riistavahinkotarkastuksiin aiheutuvat kustannukset korvattaisiin riistavahinkojen korvaamiseen osoitetuista määrärahoista.

Näiltä osin rhy:t pitävät esitystä kannatettavana.

Lakeuden riistanhoitoyhdistys 334